

Brevet till riksdagsledamöterna

Till Sveriges riksdagsledamöter angående lagförslaget om "utlandsspioneri" (betänkande 2021/22:KU16)

Stockholm, 9 oktober 2022

Bästa riksdagsledamot!

På Dig vilar ansvaret att slå vakt om den svenska demokratin, om yttrandefriheten och den grundlagsstadgade pressfriheten.

Tryckfrihetsförordningen är en för Sverige unik grundlag, som bland annat innebär grundlagsskydd för vissa medier och även innehåller offentlighetsprincipen. Det nu vilande lagförslaget om "utlandsspioneri" innebär att det som idag enligt svensk lag räknas som offentligt blir hemligt och att grävande journalister kan dömas som spioner. Lagförslaget är ett hot mot grundläggande demokratiska värden.

Denna grundlagsförändring håller på att genomföras utan omfattande offentlig diskussion. Kanske är inte ens alla riksdagsledamöter klara över beslutets innebörd.

Om lagen antas blir det straffbart med fängelse att röja uppgifter som allvarligt stör Sveriges förhållande till en annan stat eller en mellanfolklig organisation. Det kan gälla till exempel Nato, EU, FN för att straffbestämmelserna ska tillämpas.

Även om man inte har för avsikt att gå främmande makts ärenden, blir ett röjande av hemliga uppgifter – till och med att befatta sig med sådan uppgift – straffbart. Vad som anses hemligt kan avgöras av ett högt befäl.

Det som i lagförslaget betecknas som "utlandsspioneri" görs till ett tryckfrihetsbrott. Då kommer grundlagsskyddade medier – och de som lämnar information dit – också att kunna dömas för utlandsspioneri. Skribenter, media och deras källor som avslöjar hemliga uppgifter till exempel om länder som Sverige samarbetar med kan dömas.

Vilken journalist kommer då att våga avslöja någonting som stör makthavarna? Allmänheten berövas sin rätt att veta vad regeringar gör i deras namn.

Lagen kommer också att göra allvarliga inskränkningar i den grundlagsskyddade meddelarfriheten. Polis och åklagare kommer att kunna göra tillslag mot nyhetsredaktioner som publicerat uppgifter som bedöms som brottsliga. Polismyndigheter kan komma att beslagta journalisters datorer och mobiltelefoner för att få veta namnet på uppgiftslämnaren. Om politikerna den 17 november röstar igenom grundlagsändringen och luckrar upp meddelarskyddet, vem vågar då lämna känsliga uppgifter till medierna? Sverige riskerar att tystna. Ur demokratisynpunkt är utrikesspionerilagen och grundlagsändringen helt fel väg att gå.

Det främsta exemplet på repressiva ingripanden för att tysta obekväma journalistik är övergreppen mot den australiske journalisten Julian Assange, som under lång tid hållits fängslad i högriskfängelset Belmarsh i Storbritannien och hotas att utvisas till USA där han riskerar att dömas till 175 års fängelse för att han genom Wikileaks har avslöjat allvarliga krigsbrott i Irak och Afghanistan.

I april 2010 offentliggjordes en video filmad från en amerikansk Apachehelikopter i Bagdad, som visar hur elva människor skjuts ihjäl. Utländska och svenska media, däribland SVT och Dagens Nyheter, publicerade uppgifterna från Wikileaks, men har senare i stort sett tigit om de grova rättsövergrepp Assange utsatts för, vilka utförligt dokumenterats av Nils Melzer, FN:s specielle rapportör angående tortyr, grymma och omänskliga och nedsättande behandlingar eller bestraffningar.

Detta fall är ett hotande internationellt prejudikat. Istället för att i enlighet med folkrätten straffa förövarna av krigsförbrytelser, försöker makthavare tvinga budbärare, visseblåsare och journalister att tiga eller riskera att dömas som spioner.

Det skulle kunna vara en svensk utrikeskorrespondent som bevitnar turkiska soldaters krigsbrott i Syrien eller Irak, eller en svensk officer som bevitnar Natotruppernas MR-brott i en internationell militär insats.

Ett välkänt exempel är diplomaten Anders Kompass, som stängdes av från FN-tjänst för att ha avslöjat

sexövergrepp på barn i Centralafrikanska unionen. Hade lagen funnits då hade befattning med sådana uppgifter kunnat klassas som "spioneri".

Underminering av den svenska yttrande- och tryckfriheten har pågått länge. Den föreslagna lagen om "utlandsspioneri" är ett dråpslag mot våra grundlagsstadgade rättigheter. För att driva igenom denna grundlagsändring krävs beslut av två på varandra följande riksdagar med val emellan. Det första riksdagsbeslutet togs 6 april 2022. Det andra beslutas ska preliminärt tas 17 november. Om lagförslaget antas, ska förändringarna träda i kraft från 1 januari 2023. Det är uppenbarligen bråttom!

Med detta brev vill vi uppmana var och en av våra valda riksdagsledamöter att allvarligt överväga om en sådan lag är förenlig med demokratiska värderingar. Vi uppmanar er att avslå den liggande propositionen.

För Stödkommittén för Julian Assange

Arne Ruth Sigyn Meder